

PREEK
over Jona 1
op 26 april 2020
Jona – profeet in crisis

Liturgie

Mededelingen van de kerkenraad

Votum en groet

Gezang 168 : 1,2,3,4 GK Vader, vol van vrees en schaamte

De wet van de liefde

Psalm 25 : 2,4

Gebed

Gezang 158 : 1,2 GK Jona heeft God wel verstaan

Schriftlezing

• *Jona 1*

Preek Jona – profeet in crisis

Psalm 25 : 8,10

Dankzegging en voorbede

LB 902 : 1,2,3 Is God de Heer maar voor mij

Zegen

Gemeente van de Heer Jezus Christus, broers en zussen,

Wat doe je als er iets onverwachts gebeurt?

Hoe reageer je dan?

Dat zal niet voor iedereen hetzelfde zijn.

De een schiet in de stress.

Een ander raakt misschien in paniek.

En Jona – hij pakt z'n biezen en slaat op de vlucht.

Die Jona...

We kennen hem als geen ander, in ieder geval als geen ander van de profeten die we vinden in het eerste deel van onze Bijbel. Van het boek dat naar hem genoemd is hoor je dan ook wel dat dit "het meest verhalende en het minst profetische boek" is onder de kleine profeten (Douma).

Jona – wie ken hem niet?

Jona – kinderen zingen het: *Jona in de wallevis...*

Jona – maar wat voor beeld hebben wij eigenlijk van die man?

Misschien vind je hem een slappeling.

Hij krijgt opdracht om naar Ninevé in het Oosten te gaan, ver weg, zo'n 500 kilometer, maar in plaats daarvan gaat hij precies de andere kant op.

Slappeling – je ziet dat er wat gebeurt, je weet dat je moet ingrijpen of op z'n minst er iets van moet zeggen, maar ja, je wilt geen ruzie, daarom zeg je er maar niets van.

En dan kijk je maar een andere kant op.

Dat is wat Jona doet.

Of misschien vind je hem wel een deserteur. Voor de jongeren onder ons: een deserteur is iemand die wegloopt uit het leger, die als hij moet vechten het laat afweten.

Dat doet Jona.

Jona – hij krijgt van God opdracht om het ten hemel schreiende onrecht in het heidense Ninevé aan de kaak te stellen. Maar in plaats van te gaan laat hij de mensen daar in hun sop gaar koken, kiest hij ervoor om bij God weg te lopen, om te deserteren.

Jona – wat moeten de mannen op de boot waar hij op terecht komt hem een vreemde snoeshaan hebben gevonden.

Als Jona ingescheept heeft richting de andere kant op, naar Tarsis (dat kan in Spanje geweest zijn, maar helemaal zeker zijn we daar niet van), dan trekt deze man zich terug om onder in het schip te gaan slapen.

Wonderlijk – hoe me dit doet denken aan iemand anders, die zichzelf ooit vergeleken heeft met deze Jona en die ook sliep in een schip, op een kussen: Jezus (Marc. 4,38).

Maar waar Jezus *wist* dat Hij het voor het zeggen had over wind en water – daar is Jona de man die misschien *denkt* wind en water te kunnen trotseren, maar die uiteindelijk toch moet toegeven dat niet hij dat kan, maar alleen zijn God.

Je hoort hoe vreemd de kapitein van het schip het vindt.

Wat lig je daar te slapen? – zo klinkt het, als hij afdaalt in het vooronder (1,6).

De vreemdeling bij hem aan boord vertoont inderdaad vreemd gedrag.

Wie zal de kapitein daar ongelijk in geven?!

Ook de rest van de zeelieden is stomverbaasd.

Als de mannen merken dat hun schip het ook na het dumpen van lading dreigt te verliezen van de storm, als het dreigt dat ze met man en muis vergaan – dan werpen ze het lot. Dat is overigens niet zo heidens als het ons misschien voorkomt, want dat deden ze onder Gods volk ook (Joz. 7; 1 Sam 14,42vv).

Als het lot Jona aanwijst – dan is de verbazing bij de scheepslieden compleet: als jij een aanhanger bent van de God van hemel en aarde, hoe bestaat het dan dat je voor Hem op de vlucht slaat?

Hoe heb je dat kunnen doen?

Hoor de verbazing!

Jona.

Wat we van hem weten is niet veel – maar wel dit, dat hij leefde in een tijd dat het redelijk goed leek te gaan met Israël. Dat was in de tijd daar koning Jerobeam II op de troon zat, zo'n kleine 8 eeuwen voor Christus.

Ik zal de details besparen, maar het was een tijd waarin Israël z'n macht wist uit te breiden door zich te bevrijden van de vijandigheid van omringende volken als de Arameeërs, Ammonieten en Moabieten.

Die volken hadden het Israël knap lastig gemaakt, wat overigens niet los stond van het feit dat mensen zich weinig tot niets aan God gelegen hadden laten liggen.

Het is in die tijd dat God zijn volk te hulp schiet.

Je leest er over in 2 Koningen 14.

De Heer wil niet dat de herinnering aan Israël helemaal zou verdwijnen.

Hij geeft koning Jerobeam de macht om Israël weer net zo groot te maken als vroeger.

Het is Jona, de zoon van Amittai, uit Gat-Hachefer, die dit mag gaan vertellen aan koning Jerobeam van Israël. Het is de enige andere keer dat je zijn naam tegenkomt in je Bijbel.

Jona – hij mocht Israël vertellen hoe groot het weer zou worden en hoe machtig.

Jona – die klus was een kolfje naar zijn hand.

Maar dan zegt diezelfde God tegen Jona: *en nu naar Ninevé.*

Maar dat wat nou net wat Jona *niet* had verwacht.

En waar hij ook geen zin in had.

Jona – hij moet naar onbesneden heidenen toe.

Sterker: God zegt dat hij naar een stad toe moet (Ninevé) waar het kwaad *ten hemel schreiend* is (1,2).

Je kunt Jona een slappeling vinden. Misschien heb je gelijk.

Of je vindt hem een deserteur. Ook daarin zit je er waarschijnlijk niet ver naast.

Of je vindt – zoals de kapitein en verderop de andere mannen op het schip – hem verbazingwekkend vreemd in z'n gedrag.

Allemaal goed en best.

Maar vergeet niet: dit is een man die in crisis terecht komt.

Dit is een man die dingen moet doen die hij nooit had gedacht.

Hij wilde echt wel wat doen voor de kerk.

Maar dan wel graag voor zover het hem uitkwam en voor zover het hem paste.

Hij had Israël grootse dingen mogen aanzeggen, beloftevolle woorden!

Zo'n slappeling was Jona dus niet. In ieder geval toen niet.

Denk dus niet te min van hem.

Waarom niet?

Omdat je jezelf zomaar eens zou kunnen tegenkomen in die man.

Daarmee bedoel ik dat het misschien niet eens zo moeilijk is om woorden van God te spreken als het je goed gaat. Om het van God te verwachten als het je mee zit. Om er dan indrukwekkende woorden aan te wijden.

Maar wat als God met jou een weg gaat die een compleet andere kant op lijkt te gaan? Hoe sterk sta je dan in de schoenen van je geloof?

Wie ben je dan?

En wat vinden de mensen dan van jou?

Toen Jona namens God aan Israël kwam vertellen dat er herstel en vooruitgang in zich kwam – toen wilde hij wel.

Maar toen hij de boodschap van God aan die verdorven ongelovigen in Ninevé moest gaan vertellen – toen gaf hij niet thuis.

Toen ging hij weg – weg van de HEER.

Toen dook hij onder – letterlijk: in het vooronder van het schip.

Toen liet hij het afweten: gooi mij maar overboord...

In die zin is Jona een mens zoals jij en ik.

Nee, je hoeft niet goed te praten wat hij doet.

Je hoeft je gevoel over hem – van slappeling, deserteur, vreemd heerschap – niet te ontkennen.

Als je maar wel bedenkt: in de crisis van het leven kun je zomaar dingen doen die je misschien eerder voor onmogelijk hebt gehouden.

Wat een crisis niet met je kan doen!

Een crisis kan ongekende krachten in je losmaken.

Dat kunnen mooie krachten zijn – zoals er in onze tijd geweldige initiatieven worden ontplooid om mensen te helpen, om er te zijn voor ander, al is het op een afstand van anderhalve meter.

Maar diezelfde tijd kan er ook voor zorgen dat je in slaap sukkel.

Dat je het erbij laat zitten – als het gaat om God en geloof, als het gaat om je inzet voor de kerk, als het gaat om wat God van je vraagt in de kerkelijke gemeenschap.

Wat doe jij – nu God ons plaatst in een situatie die niemand heeft kunnen voorzien?
 Wat doe jij – nu we ons moeten behelpen als het gaat om God en geloof in het
 Nederland van deze tijd?
 Wat doe jij?
 En wie ben jij dan?
 Een slappeling?
 Een deserteur?
 Een vreemde gast – aan boord van een schip dat de verkeerde kant opvaart?

**

Gelukkig valt er méér zeggen – als we Jona volgen op zijn route *weg van de HEER*.
 Dat doen we vanmorgen door er niet alleen op te letten wie deze Jona is, maar ook
 door erop te letten wat de HEER van hem vraagt, wat zijn missie is.

Jona moet naar Ninevé.
 Zoveel is helder.
 Zoals het ook glashelder is dat hij daar geen zin in heeft.
 Waarom – dat staat er niet bij.
 Althans: dat staat er *hier* niet bij.
 Verderop in het boek horen we Jona er wel over (4,2). Dat laat ik nu liggen.
 Wat Jona doet is precies het tegenovergestelde van wat de HEER van hem vraagt.
 Dat staat aan het eind van vers 3 – in die vier woorden: *weg van de HEER*.
 In de taal waarin het boek Jona oorspronkelijk geschreven is zijn het slechts twee
 woorden. Als je die heel letterlijk omzet dan staat er: *weg van het aangezicht van de
 HEER*.
 Jona wil verdwijnen uit het blikveld, uit het gezicht van God.
 Hoe dom kun je zijn!
 Zeker voor iemand beter kan weten.
 Als profeet van de Heer had hij beter moeten weten.
 Een profeet – dat is iemand die staat in dienst van God, die staat voor de HEER,
 voor zijn aangezicht, in zijn blikveld dus.
 Als profeet wist je wat het betekende om God onder ogen te komen.

Uitgerekend deze profeet loopt *weg van de HEER*.
 Denk daar niet gering over.
 Het was de *missie* van Jona om Ninevé aan te klagen.
 Om ongelovigen op te roepen om zich om te keren.
 Maar Jona weigert dienst.
 Gelooft niet in de bekering van heidenen.
 Gelooft niet dat de God van hemel en aarde zoiets kan bedoelen.
 Die God was immers de God van Israël, de God die aan Jerobeam de kans had
 geboden om zijn invloed en machtsgebied uit te breiden.
 Voor die God wilde deze Jona wel lopen.
 Maar nu deze zelfde God andere orders uitvaardigt – nu kiest Jona een andere
 koers, *weg van de HEER*.

Dit is op en top een crisis-verhaal.
 Het is de crisis van een profeet.
 Die welwillend is – als het in zijn beeld van God past.

Maar die dat *niet* is – als diezelfde God dingen van hem vraagt die ingaan tegen zijn ideeën over wie God is en wat je van God kunt verwachten.

De crisis waarin deze Jona zit – is de crisis van het beeld dat hij heeft van God.

De God die er alleen is voor de gelovigen.

De God die geen boodschap heeft aan die onbesneden heidenen.

De God die geen oog heeft voor zeelui die dreigen te vergaan.

De God bij wie je gerust kunt gaan slapen...

De storm die raast rond het schip waarin Jona ligt te slapen ontmaskert dit soort vreemde Godsbeelden.

Alsof je als gelovige de beschikking hebt over God.

Alsof je Hem alleen maar hoeft te volgen, als je het met Hem eens bent.

Alsof je weg kunt lopen – op een moment dat het jou niet meer zint, niet meer in jouw straatje past, niet meer gaat zoals het jou goeddunkt.

Ik hoor de laatste tijd vaak de vraag hoe lang de crisis waar wij in zitten nog gaat duren. En wat er moet gebeuren ná de crisis.

Ná de crisis.

Ik zeg niet dat die vragen onbelangrijk zijn.

Maar vandaag zou ik een stap terug willen zetten – door je de vraag te stellen wat jij doet (en ook wat er van mij verwacht mag worden) *in* de crisis.

Waar zijn wij *hier en nu* mee bezig?

Waar is God in ons leven in tijd van crisis?

Weg van de HEER...

Als Jona, de man in dienst van God, de verleiding al niet kon weerstaan, toegaf aan de drang om een andere kant op te gaan, zou jij het dan *anders* doen, het *beter* doen?

**

Er valt gelukkig nòg meer te zeggen.

Dat vind ik zo mooi – aan dit woeste verhaal van een mens zoals ik... en jij.

In het leven van Jona klinken Pinkstergeluiden.

Hoor hoe Jona erop uit gestuurd wordt – naar het heidense Ninevé.

Dat is hoe dan ook een onverwachte en een ongedachte wending van God.

In die opdracht druppelt al iets door van het feit dat de Geest wordt uitgestort op alles en iedereen.

Er klinkt al iets door in het verhaal hoe God begaan is met mensen – niet alleen met zijn *eigen* mensen, maar met *alle* mensen.

Dat is anders dan Jona had gedacht. Gelukkig maar!

Ik weet het – je hoort ook veel weerstand en verzet van de kant van zijn mensen.

Maar zelfs daarin klinkt de overmacht van Gods genade, de overmacht van zijn Geestkracht door.

Jona – hij gaat *weg van de HEER*.

Brengt zichzelf daarmee in de crisis.

Brengt het schip waarop hij aanmonstert in de crisis.

Brengt de bemanning in de crisis.

Maar nog méér dan dat: hij wil heidenen niet vertellen wie God is, niet de heidenen in Ninevé, niet de heidense scheepslui aan boord.

Maar God blaast vanuit de hoogte – hoor er gerust de wind van de Geest in – en dan komt op stormachtige zee het hoge woord eruit: *Ik vereer de HEER, de God van de hemel, de God die de zee en het land gemaakt heeft* (1,9).

Jona – profeet tegen wil en dank.

Jona – de man die zijn missie volvoert, omdat hij de kracht van de Geest uiteindelijk niet kan weerstaan.

En dan die scheepslui – die uit alle macht gebeden hebben, *ieder tot zijn eigen god* (1,5). Die goden helpen niet. Met die goden red je het niet. Die goden brengen geen uitkomst in de crisis. Dat doet alleen de God van hemel en aarde.

En wat gebeurt – als de man die alles veroorzaakt heeft overboord is gezet, als de zee tot rust is gekomen?

Dan zijn we vol ontzag voor de HEER.

Dan brengen ze offers aan de HEER.

Dan doen ze beloftes aan de HEER.

Wanneer en hoe – dat weet ik niet precies.

Ik kan me niet voorstellen dat ze die offers al op het schip hebben gebracht.

Wat belangrijk is – dat is dat het woord van de HEER doorbreekt in harten van mensen.

Dat woord brengt ruwe stormen tot rust.

Ook in de crisis van ons leven.

Want de HEER heeft het voor het zeggen – op zee en op land.

De HEER heeft het voor het zeggen – als het gaat om zijn volk in nood, maar ook als het gaat om al die mensen die Hem niet kennen of niet willen kennen.

Bij Hem ben je veilig!

Amen.